

Datum	2023-06-12	Projektskede	-
Status	-	Infosäkerhetsklass	K2
Rev. beteckning	-	Diarienummer	-
Rev. datum	-	Författare	Alexander Trimboli

Mötesprotokoll

Fut 1 Tillgänglighet

Resursgruppsmöte Trygghet

Filnamn:2023-06-12 Resursgruppsmöte Trygghet

Datum: 2023-06-12

Tid: 13.00-15.00

Plats: Digitalt möte via MS Teams

Närvarande:

Namn	Företag/organisation
Emma Newman	FUT, Fackansvarig tillgänglighet
Alexander Trimboli	FUT, Fackansvarig tillgänglighet bitr.
Melker Larsson	SU/Hållbar utveckling, tillgänglighetsstrateg
Karin Jansson	FUT, Projekteringsledning Älvsjö-Fridhemsplan
Petra Bäckman	FUT, U3 Älvsjö-Fridhemsplan Produktägare social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys, järnvägsplan,
Sara Vinterhav	FUT, Fackansvarig arkitektur, Projekteringsledning Älvsjö-Fridhemsplan
Åsa Burman	FUT, MKB Älvsjö-Fridhemsplan
Sofia Naesström	SRF – Synskadades riksförbund
Ingela Sjöqvist	SRF – Synskadades riksförbund
Patrick Englund	DHR – Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet
Karin Aronsson	Funktionsrätt Stockholms län, handläggare samverkansråd FUT
Anders Lissegårdh	Funktionsrätt Stockholms län <i>Personskadeförbundet Stockholms läns distrikt RTP-S</i>
Kersti Eriksson	Funktionsrätt Stockholms län <i>Afasiföreningen Stockholms län</i>
Kerstin Fagerström	Funktionsrätt Stockholms län <i>Astma- och allergiregion Stockholm Gotland</i>
Urban Eriksson	SRF – Synskadades riksförbund

För kännedom:

Namn	Företag/organisation
Amir Amirrazi	DHR – Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet
Petra Matha	Funktionsrätt Stockholms län <i>Attention Stockholm län</i>
Rolf Eriksson	Funktionsrätt Stockholms län <i>SDF – Stockholms Dövas Förening</i>

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Dagordning

Resursgruppsmöte 2023, möte 3 – Trygghet

1. Introduktion
2. Återblick, förra mötet
3. Inledning om trygghet
4. Samtal och diskussion kring trygghet
5. Avslut och summering
6. Praktisk information
7. Nästa möte i höst återkommer vi med

Bilaga: Presentation i pdf-format

Protokoll

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
1	<p>Introduktion FUT sammankallar till resursgruppsmöten med representanter från Synskadades riksförbund, DHR och Funktionsrätt Stockholms län. Syftet med detta möte är att prata om Trygghet och det har på förhands skickats ut frågor.</p> <p>På mötet deltar gäster som arbetar med samråden och järnvägsplanen för Älvsjö Fridhemsplan. Karin Jansson, Petra Bäckman, Sara Vinterhav, Åsa Burman.</p> <p>Under presentationsrundan ber Emma gästerna att beskriva vad en järnvägsplan är?</p> <p>En Järnvägsplan beskriver vad som ska göras, var tunnelbanan ska byggas och vilka markanspråk som krävs. Järnvägsplanen tas fram av förvaltning för utbyggd tunnelbana enligt en lagreglerad process. Läs vidare i denna länk Vad är en järnvägsplan? (nyatunnelbanan.se)</p>		
2	<p>Återblick Typstation linje Älvsjö-Fridhemsplan Se presentation (bilaga).</p> <p>Kort nämndes förra mötets genomgång av pågående arbete med typstationens produktionsmetod, olika utrymmen och möblering.</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
3	<p>Petra introducerar begreppet trygghet. Introduktionen kan läsas i bifogad presentation där också information om vidare läsning finns.</p> <p><u>Tryggt och säkert – Inte samma sak</u> Säkerhet handlar om den faktiska risken att utsättas för brott och olyckor. Trygghet handlar om individens upplevelse av sin egen säkerhet. Välskött, ren snygg och omhändertagen miljö påverkar känslan av trygghet. Trygghet är ett svårt begrepp eftersom det är svårt att mäta.</p> <p>Agenda 2030 ”Inga grupper eller individer ska lämnas utanför”. Upplevd otrygghet varierar och de påverkande faktorerna är många. Ofta upplever personer med funktionsnedsättning otrygghet.</p> <p>Brottsförebyggande samhällsplanering blir allt viktigare. Livskvalitetbrott kan förebyggas.</p> <p>Petra nämner också kort om vad FUT har och håller på att diskutera. <u>Trygghet i planering av ny tunnelbana:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Placering av entrén på en plats som är befolkad – Lätt att uppfatta och hitta till entrén – Trafiksäkra byten mellan trafikslag – Förstå hur du ska röra dig till spärrar, hissar och tåg – Undvika baksidor, prång och hörn – Möjlighet att välja alternativa vägar 		
4	<p>Öppen diskussion med utgångspunkt i frågor om upplevd trygghet och otrygghet vid resor med tunnelbana.</p> <p>Vad gör dig otrygg när du tar dig till stationen? Patrick: Osäkerhet ”Alla stationer ser olika ut. Det är ofta ljust och bra. Vissa rörelsehindrade tycker att det är något är mörkt utanför stationen i Skarpnäck. Jfr Bagarmossen som andra (ej boende/dagliga brukare) uppfattar som mörkare. Skarpnäck har mer liv och rörelse, vilket kan påverka upplevelsen.</p> <p>Karin: Olika belysning passar olika personer. T ex pollare (lägre stolpe, ca 0,75-1,00 meter) och murar och ledstänger med inbyggd belysning skapar säkra miljöer med upplyst gångbana. Alternativ med</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<p>kompletterande belysning för att se miljön omkring och få överblick är viktigt för orienterbarhet och upplevelsen av trygghet. Att kunna välja väg 'bortom gånglinjer' är viktigt. Bra belysning vägleder och förtydligar möjliga val att göra i olika situationer.</p> <p>Sofia: Vikten med god och bra allmänbelysning. Ljus och trygg miljö invid stationerna. Vid Thorildsplan (riktning från SL kontor) saknas informationsskylt. Emma: Skyltar på rätt nivå? Sofia: Ofta bra. Ibland sitter de en bit ner i trappor. Ibland sitter skyltarna precis i liv med slut av rulltrappa vilket gör dem svåra att upptäcka och komma intill. Bänkar och cykelställ bör ej placeras nära entréer (i vägen för ledning). Där bör man inte heller placera något att låsa cykel i - bänkar, staket mm. Otryggt om det blir en samlingsplats utanför entrén. Gång vid entréer kan oroa. Bergshamra har ledstråk som leder till vägg där sedan cyklar placeras.</p> <p>Patrick: Hur långt får kameror bevaka. Melker: Precis innanför stationerna. SL/FUT tar slut t.o.m. utvändigt skrapgaller och kan därför inte övervaka större ytor utanför stationen. Utanför stationerna kan polisen övervaka ytor som t ex i Skarpnäck.</p> <p>Urban: Kontraster är fysiska och bra markeringar. Undvik mörk kant längst ut på plattformar/perronger. Ljus kant är bättre. Kontraster på perrongen är viktig, ledstråken ska synas.</p> <p>Karin: Det kan vara viktigt och bra att utgå från universell utformning och inkludera exempelvis fysiska förutsättningar så som lutningar.</p> <p>Kersti: Byte mellan olika trafikslag antingen med skyltning eller med belysning.</p> <p>Anders: Hårdgjord och jämn yta, ej kullerstenar framför entréer och särskilt vid hissen.</p> <p>Ingela: Överblickbarhet så att man ser vart man ska, byte mellan olika trafikslag och skyltning är viktigt.</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<p>Kerstin: Ojämn yta kullersten. Gång gör alla otrygga. Melker: Gängkrig/-kriminalitet är inget vi kan rå på tyvärr. Emma: Överblicka, Siktlinjer, Möjlighet att hitta ut och se längre blir viktigt. Petra: Folksamling känns ibland trygg, ibland otrygg: Vad bidrar? Kersti: Exempel med station Odenplan, många ungdomar pga skolor, mycket folk som rör sig och ibland knuffar folk. Det är skillnad när det är lugnt och stilla. Då ökar känslan av trygghet. Om stökigt blir det otryggt.</p> <p>Karin: Personer med funktionsvariationer reser med ett visst mönster, för att känna igen sig. Det kan vara svårt att kommunicera och be personer 'i vägen' om plats att passera eller sitta. Melker: Då kan alternativa vägar vara bra. Ej ha bänkar precis utanför in-/utgång. Ej i vägen. Emma: Bänkar är viktiga inte bara på plattformar utan även på mellanplan och vid ingångar där det är möjligt med hänsyn till trygghet.</p> <p>Alexander: Bänkar behövs utanför spärrlinje för färdtjänst? Åsa: fällbart? Sara: Sittplatser inne på stationer 'drar in gäng'. Det är en avvägning.</p> <p>Vad gör dig trygg när du tar dig till stationen? Karin: Vikten av synlig och tillgänglig personal. Någon att fråga som har kunskap om personer med funktionsnedsättning och som förstår behoven omkring en resa.</p> <p>Patrick: Jag har misstagits för att vara berusad. Melker: Informations- och utbildningsfråga för Trafikförvaltningen (ej FUT). Ordningsvakter behöver utbildning.</p> <p>Sofia: Ersättningstrafik behöver skyltas tydligt.</p> <p>Vad gör dig otrygg inne i stationen? Ingela (genom Sofia): Skyltar och utrop som saknas eller inte fungerar. Kontraster och materialval som inte fungerar. Ledstråk felaktigt utformade särskilt svårt vintertid (utomhus). Smala trånga plattformar.</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<p>Patrick: Hissar som inte fungerar. Anders: Underhålls de förbyggande? Melker: Förebyggande har hissar ett "underhållsprogram" som sedan kompletteras med "felavhjälpande" åtgärder vid behov.</p> <p>Karin: Tydlig kommunikation och utrop behövs. Det är viktigt med skriftlig information, särskilt på mellanplan utan personal. Vad kommer hända där? Hissarna behöver fungera – ingen vill bli stående på mellanplan. Personlig service med möjlighet att kunna ställa frågor till personal. Emma: På mellanplan planeras för skriftlig information på skärmar på stationer med hissar som det primära färd sättet. Melker: Bemanning av stationen är en fråga för TF.</p> <p>Sofia: Utrop viktiga och skapar oro när de inte fungerar. När det blir fel på "manlig" respektive "kvinnlig röst" som anger färdriktning blir det svårt att orientera sig. Att kontrastmarkeringar är utslitna. Att kommunen och Trafikförvaltningen använder olika sätt att kontrastmarkera trappor. Kontrastmarkering av trappor (fungerar ofta i publik miljö). Inte bara punktbelysning. Allmän belysning behövs.</p> <p>Kerstin: Otryggt för astmatiker med hundar i vagnar. På plattform kan en flytta på sig, ej möjligt i hiss eller i vagn. Emma: Det kommer finnas markerad hiss för hundar.</p> <p>Anders: Kan personal i spärrar se och uppmärksamma stående/stannade hissar? Man känner sig tryggare om det kommer in fler resenärer, särskilt vi i rullstol - man vill inte bli rånad. Melker: Ej i alla dagens stationer men kamera planeras på stationer med hissar som det primära färd sättet.</p> <p>Patrick: Kommer stationen att ligga nära bussar eller pendeltågen? Kommer man behöva gå genom hela stationen till andra sidan vid mässan i Älvsjö? Sara/Emma: Stationen kommer ligga på den sida som mässan är så från centrum går man över bron förbi pendeltågstationen.</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<p>Urban: Jag åker inte tunnelbana så ofta, men det är svårt att hitta dörren, jag måste släpa kappen längs med tåget. Finns det möjlighet att få ledstråk direkt på perrongen som på citybanan? Det upplevs som tryggare.</p> <p>Melker: Det finns inga plattformbarriärer idag och vi kör med olika långa tåg så dörrarna hamnar inte alltid i samma läge. Kan dock vara en teoretisk möjlighet för Älvsjögrenen att titta vidare på.</p> <p>Sofia: Vi vill ha plattformbarriärer. ”Jag vill få det till protokollet. Om man aldrig börjar göra det så får vi ju aldrig några.”</p> <p>Melker: Olika tågtyper på andra stationer men och det kan tyckas lämpligt för denna separata linje med speciella tåg. Det är ett beslut som vi inte rör på.</p> <p>Sara: Inget beslut om förarlösa tåg finns.</p> <p>Vad gör dig trygg inne i stationen?</p> <p>Anders: Att känna sig sedd av närvarande personal.</p> <p>Ingela (genom Sofia): Man känner sig trygg när taktila stråk fungerar som man förväntar sig. Att utrop ska fungera och vara synkade med var på plattformen man befinner sig.</p> <p>Karin: Jag funderade på normkritik och funktionsmaktsordningen. Hur tar man hänsyn till det i arbetet. Att kunna resa på lika villkor. Vad får resenärerna för fördelar om man ingår i normen jämfört med om man bryter mot normen? Personer som befinner sig inom en norm får fördelar av det. Kunskap om att resa obehindrat. Vem får fördelar och vem får det inte?</p> <p>Petra: För breddat deltagande har vi sökt stöd i sociala konsekvensanalysen. Hänsyn tas till resenärer med normavvikande beteende genom att ha med inkluderande attityder från olika grupper.</p> <p>Emma: Utformningarna och lösningarna utvärderas löpande under projektens gång och hänsyn till olika grupper ska integreras enligt FUT's mål och arbetssätt och enligt de krav som finns.</p> <p>Sofia: Utrop behöver höras över hela plattformen. Digitala skyltar ska uppfattas. Hellre bredare än smala ljudduschar. Testa gärna lösningar på personer som har erfarenhet.</p> <p>Urban: Ligger entréer alltid på marknivå?</p>		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariernr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<p>Emma/Melker: Samtliga stationer under jord inom FUT. Entréer ovan jord.</p> <p>Urban: Ska tåg igångsättas vid Liljeholmen eller Nyboda? Hur kommer tågen in i tunneln?</p> <p>Melker: Det utreds var depåer ska finnas.</p>		
5	<p>Avslut</p> <p>Tack för värdefulla inspel som vi tar med oss i arbetet framåt. Kommer ni på mer så går det bra att mejla.</p> <p>Emma delger en reflektion som avslutning Mycket av det som berörs finns det krav och mål kring och det är så viktigt och värdefullt när ni sätter ord på det utifrån er vardag. Universell utformning ha nämnts några gånger och för Emma är det egentligen samma sak som att uppnå den lagstiftning som finns för att samhället ska vara tillgängligt och användbart.</p> <p>Sara: Väldigt värdefullt att höra.</p> <p>Trevlig sommar inget nytt datum är bestämt ännu men det kommer i augusti.</p> <p>Summering i stora drag</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det är viktigt att hålla koll på risker för trängsel och smala passager som skapar otrygghet. - Det är viktigt med entréns placering med god visuell koppling till omgivningen och fungerande flöden, ledstråk, rörelse – ej samlingar eller ”proppar”. - Vikten av tillräckliga ytor inom och utanför stationen för resenärens flexibilitet, dvs att kunna gå förbi, gå runt, vänta in osv. - Gruppen behöver få information om och möjlighet att prata kring hur information och gestaltningskoncept är kravställt för stationer med enbart hissar. Även ett möte om platser med enkla hissar som i ordinarie stationer kan bli aktuellt. Det kommer många frågor om hissarna, framför allt kring behovet av information – vad händer om hissen står stilla. Flera har med sig negativa erfarenheter och oro kring trasiga hissar. - Vikten av belysning, skyltars placering och budskap liksom utrop lyfts upp på olika sätt. 		

Dokumenttitel: Mötesprotokoll	Rev. datum: -	Rev: -
Underrubrik: Resursgruppsmöte Trygghet	Diariennr: -	Infoklass: K2

Punkt	Beskrivning/information	Ansvarig	Klart till
	<ul style="list-style-type: none"> - Många exempel på verklig erfarenhet och oro för olyckor eller obehag. Tex oro för att bli rånad, bli instängd, bli anklagad för att vara berusad, gå fel, inte hitta dörren, tappa balansen, ramla, bli knuffad, få fel information, att behöva gå tillbaka. 		
6	<p>Praktisk information Repetition av syftet med mötena: Informationsspridning i dialog och samtal för att lyfta synpunkter.</p> <p>I kommande möten kan det även bjudas in gäster beroende på tema.</p>		
7	<p>Förslag på tid för nästa möte</p> <p>Tid kommer att skickas ut i augusti.</p> <p>Om ni har idéer eller förslag på ämnen och teman för kommande möten är ni välkomna att mejla Emma och Melker.</p>		

Bilaga till Protokollet: Presentation i pdf-format.

Vid pennan:

Alexander Trimboli och Emma Newman med stöd av anteckningar från Petra.